

گهرز

گۆشه‌یه‌که فه‌می سلێڤانه‌یی ده‌ینووستی

هه‌ردوو ئی‌داره یه‌ک ناگرن و ره‌خنێڤی قه‌بول ناگهن؟!

دقان رۆژاندا ئەم لمبیدین کوردی میژدەکەین و گوهداری ھەموو لیدوان و گوتاریین سەرکەردەین ھەر دوو ھیزین سەرھەکی دیکەین. کواناھەرۆکەکا راستەوخۆ یا چقین و کۆمبونین خوە بۆ گەلئە مەیی کورد تیننە زمان و ببی باوهری گەشبینا خوە دگەنە بئینیش و ھەدچوین... ئەن باوهرم پیرەمیڤی بی ددان دەما بئینیشتی دچویتی ژبۆی رازی کرنا یی بەرامبەر کو خوە نیشابدی ددان ھەنە و ھینشە گەنجه‌لئەفجا ھەردوو ھیز بگوتار و پەیقین خوەش بییدی فی گەلی رازی ناگەن و باوهری بۆ وان چیناکەن کو بییدی وان ئەوشیان ھەین فی چەرخە بەگەنە فیردەوسا مەحمەد مەھدی کو گورگو میھا پیکرە بچەرینا دەما ئەو ھەردوو بەریژین ھەردوو ھیزا رەخنی ل شریکین خوە دگرن و دبژین بییدی ئەم رازی نابین چەند پارتەک پیکێ وان دناف مەدابی و شریکین مەیین حکومرا نی بن و پیی دن دناف ئۆپۆزسیۆنی داہن و معارەزا مەبگەن و رەخنی مەبگرن. ئەف گۆتن وەکو ھەلوپست و ستراٹیجیکی راستەوخۆ یی مەیی حزبا رزگاری بوو. بەلکی ئارمانجەکا سەرھەکی بو کومە بزاف و چالاکێ لیسەر وی سیستەمی دگرن و مەدگۆت ئەم وان پارتان بئۆپۆزسیۆن ناژانین و قبول ناگەن دگەل مە داہن و چوئی فەرمانی دەستاندا بی و فیلبازی مەو حکومەتی بگەن. دیارە ھەردوو ھیزین سەرھەکی ھینشە رازینە و تازە ژخەوا فیلبازیا دۆست و دوژمنین خوە شیاربوون بییدی رێ نادەنە وان بەرەوامی بوان فیلا بدەن. بەلئە ھینشە دخوہەکا مەستردانە و نزانن ئیرۆ چەزا فی گەلی بەرامبەری ھەردوو ھیزا چپە و چ یافەرە بۆ فی گەلی بگەن. ئەگەر ھاتو یەک بگرن یانژی ديسان دیوارەکی دن دناف بەرا یەکتەردا ئافاکەن. ئەگەر یەک بگرن ديسان لیسەر وی سیستەمی فیفتی فیفتی ئالئەرنائیف بباوهری دبیزم ھیزەکا دن یا سیان دبە چ علمانی و چ ئیسلامی. یەک نەگرن و بشۆبەھک کلاسیک سیاسەتا خوە بەھشینن گەل رازی ناہت و ئیدی جەئ وان دقئ گۆرەپانی دا ناہی و سەر ھلدانەکا دژوار بەرامبەری وان دئ دەست پیکتە. ئەفجا دبەرژوہەندا ھەردوو ھیزاندا بە بشۆبەھک دیموکراسی و بباوهری دەست بەھەلبزارتان بگەن و ئەوئ سەرکەتن بەدستگە ئینا سئ تا چوار سالین خوە بگەھینت ديسان رێ بدەتە ئیرادا کەل ئینەراتیا خوە ھەلبزرت. ديسان بباوهری رێ بدەتە ئۆپۆزسیۆنی و ئازادیا بیرو بچوون و بەرفەرھیا حزبی و پاراستنا ماڤی مرۆڤا و بەرەندیا گەندلی بگەن.... ئەو ولات و نەتەوا ئۆپۆزسیۆن دنافنا نەبی دیموکراسی ناہی و ھەمی ماڤ دئ لوی وەلاتی ئیئە شیلاندن.... ئەفجا دیارە کو بیزم ھەردوو ئی‌دارە یەک ناگرن و رەخنێڤی قبول ناگەن؟! ژبەر فی چەندئ دبیزم ئەم بییدی وئ رێ نادەنە رەخنەگرا بەرامبەری مە راوہستن.... دیارە کو بیزم رەھشیینی بەھلوپستی ھەردوو ھیزانفہ دیارە دەما سنورا بۆ پیئوسا نفیسەر و ئازادخووانانفہ دادن و گەف و گورا ل قەرھەمانین زمانی ئازاد دگەن و ئەم باش دزانین ئەف نەچەرخی قەرھەمانیا چەکی یە، بەلکی سەرھەمی شەری پیئوسی یە یا فەرە شەھیدن وئ پیئوسی ئی ئیرۆ بگەھنە دناف رەفین شەھیدن فی دۆژیدا. ئین کو بەرامبەری دۆژمانا بچەکی ژھراوی و بومبە و گولە گیانی خوە کری قوربان. ئەفجا ئەم خوە بخودانی زمانی گەل دزانین و دەنگی شەقامی مەیی کوردەواری ب پیئوس و خوەھینشانان و بزاقین رەوشەنبیری و ھۆنەری و ھەمی شۆھین شارستانی دئ بەرخوہدانئ کەین و دژایەتیا دیکتاتۆری و گەندەلی و پلانین پیلانگیزان دیکەین و وئ رێ نادەین نەحەزو دژمانا فی ئەزمۆنی و دەست کەفتا گەلی مە ژدەست بدن.

ئەگەر ئەو برە بخریتە بواری کۆمەک و ھاریکاری بۆ ئەو ولاتانەکی کە ھەزارو دواکە وتوون ئەوا بی هیچ گومانیک ئەمریکا دەتوانیت بیئتە دلی جیھان، ئەوھشمان بیرنچئ کە بەشیکی زۆر لہ ولاتە دواکە وتوہکانی جیھان ولاتانی ئیسلامین کە دۆژمنی سەرھەکی ئەمریکان و سەرچاوی سەرھەکی سەرھەلدانی تیرۆریزمی جیھانین. کە لہ ئیستادا ھەرشەھەکی گەورەن بۆ سەر ئەمریکا و بەرژوہەندیەکانی، دەتوانن لەریگەئ ئەو ھاریکاریانەوہ گەورەترین دۆژمنی خۆی بکاتە لایەنگریکی بەھیزی خۆی و بۆ مەبەستەکانی خۆی بەکاریان بھێنن. لہخەملا ندنیکدا راستی ئەوہ دەرکەوتوہ کە بەو خەرجیەکی کە یەک مانگ لہ جەنگی عیراقدا سەرفەکرئ، دەتوانن چارەسەری ئەوکیشانە بکات کە ملیونەھا منالی جیھان پیئوی دەنالینن، کە کاتیکدا کە ئەگەر بیین جیاواری بکەین لہو پیشکەوتنە بەرچاوی کە ریکخواری ھاریکاری ئین لہ ئەفریقا بەدەستی ھیناوە ئەوا تووشی سەرسامیەکی زۆر دەبین. ئەگەر بیین سەیری ئەمریکا بکەین جگە لہ درندەبی و نانەوہی دووبەرھەکی ھیچی تر لہ عیراق نا بینین. دەبیئت ئەوہش بزانین بەرژوہەندیەکانی ئەمریکا لہ عیراق زۆر زیاترە لہ بەرژوہەندیەکانی ئین لہ ئەفریقا.

ئەگەر ئەو برە بخریتە بواری کۆمەک و ھاریکاری بۆ ئەو ولاتانەکی کە ھەزارو دواکە وتوون ئەوا بی هیچ گومانیک ئەمریکا دەتوانیت بیئتە دلی جیھان، ئەوھشمان بیرنچئ کە بەشیکی زۆر لہ ولاتە دواکە وتوہکانی جیھان ولاتانی ئیسلامین کە دۆژمنی سەرھەکی ئەمریکان و سەرچاوی سەرھەکی سەرھەلدانی تیرۆریزمی جیھانین. کە لہ ئیستادا ھەرشەھەکی گەورەن بۆ سەر ئەمریکا و بەرژوہەندیەکانی، دەتوانن لەریگەئ ئەو ھاریکاریانەوہ گەورەترین دۆژمنی خۆی بکاتە لایەنگریکی بەھیزی خۆی و بۆ مەبەستەکانی خۆی بەکاریان بھێنن. لہخەملا ندنیکدا راستی ئەوہ دەرکەوتوہ کە بەو خەرجیەکی کە یەک مانگ لہ جەنگی عیراقدا سەرفەکرئ، دەتوانن چارەسەری ئەوکیشانە بکات کە ملیونەھا منالی جیھان پیئوی دەنالینن، کە کاتیکدا کە ئەگەر بیین جیاواری بکەین لہو پیشکەوتنە بەرچاوی کە ریکخواری ھاریکاری ئین لہ ئەفریقا بەدەستی ھیناوە ئەوا تووشی سەرسامیەکی زۆر دەبین. ئەگەر بیین سەیری ئەمریکا بکەین جگە لہ درندەبی و نانەوہی دووبەرھەکی ھیچی تر لہ عیراق نا بینین. دەبیئت ئەوہش بزانین بەرژوہەندیەکانی ئەمریکا لہ عیراق زۆر زیاترە لہ بەرژوہەندیەکانی ئین لہ ئەفریقا.

سەرچاوه. واشنتون پۆست

وەرگێڕانی لہ ئینگلیزی ھوہ ئەسەدی مەلا مستەفا
Shkar_asad@yahoo.com

ئەوانە ی لہ پەیکەری 'سەدام' یاندا، ھیوا دەخوازن

میزوو بو دواوہ بگەریتەوہ!

بەعس حەزو مەیلیکی دیکە ریگە ی پینئەدەدرا، بەبی دادگە بریاری مەرگ و مردنیان دەدرا. بەلام ئیستا باسی دیموکراسی دەکرئ، دەیان حزب و ھیزی سیاسی ھەن، ھاوپەیمانیتی لیسئە براوہکان کابینە حکومەتی پیکھینتاوہ، کەچی زۆرینە عیراقەکان بە نیکەرانەوہ لہ داھاتو دەروانن، لہ ژبانی خۆیان مسۆگەر نین، متمانەیان بە دیتران ئەماوہ. ئیستا زیندانەکانی عیراق لہ جارن تژی و پرتن، جارن لہ ژبیر پاساوی تیکدەر و ئاژاوہگنیر لاوان دەگیران و ئەشکەنجە دەدران و سوکایەتیان پیدەکراو دەشکوژان، ئیستاش لہ ژبیر پاساوی تیرۆریست لاوان راوہدرن. بە لیشاوە دەگیرن، لہ زیندان سوکایەتیان پیدەکرئ و ئەشکەنجە دەدرن. ئەف نەندیکیان دەکوژن و ھەندیکی دیکەشیان پاکیان بۆ دەنووسترئ و ئازاد دەکرین.

کەس سەری لئ دەرناچی. باشە ئەگەر ئەوانە ی بەناوی تیرۆریست دەگیرن، وەکو دەگوترئ کە دانیان بە تاوانەکانیان داناوہ دەیان کەسیان کوشتووہ!! ئەئ بۆ لہ دادگەدا سزاندارین و داوتریش بە لیشاوە ئازاد دەکرین!؟

جاران، خەلک خەونیان بە ولاتانی ئەوروپاوە دەبینی. بیریان لہ کوچکردن دەکر دوہ. ملی ریگە ھەندەرانیان دەرگتەبەر، بەلام ئیستا لیشاوی ئەو کوچکردنە بنی نەھاتووہ. کەمی نەکر دوہ، بەلکو زۆر زیاتری نەکر دوہ. بە گویرە ی سەرچاوەکانی ئینوہولتە ی چوار ملیون عیراقی ئاوارە بوونە، ناچار بوونە کە ولاتەکانیان جی بھینن. دیسانوہ مرۆڤ ناچارە لہ خۆی بپرسی و لہ گەل و یژدانی خۆیدا بکەوتیە مشتومر! 'باشە ئەگەر رەوش باشتر بووہ!! عیراق بەرەو دیموکراسی ھەنگاوە ھەلدەکریتەوہ!! کەس لہ سەر بۆچوون و دیئتیی سیاسی ناگیرئ و ئازار نادری، ئەئ ئەم کوچە بە کۆمەلە لہ پای چی و بۆچی!؟

نامادەکردنی: ئەمیر سالح

جەنگی عیراق سئ تریلیون دۆلاری تیچوہ

ئەو سئ تریلیونە. ئەویش ئەوہ یە کە لہ سەرھەتای دەست پیکردنی ئەو جەنگەدا ئابووری ناسان بریک پارەیان پیشنیار کرد کە لہ راستیا تەنھا بۆ فریدانی خەلکی ئەمریکا بوو.

خەلکی ئەمریکا بەشۆبەھک دوچاری بیئومیدی بوون کە خەریکە خەلک متمانە ی بە دەولت نەمپینن کە ئەوہش تاکە ھۆیە بۆ رووخاندنی دەولت. ئەگەر سەربازیک ئەمریکی لہ عیراق بیئتە قوربانی کۆمەکیکی ئەوتۆ نپە بۆ قەرەبوکردنەوہ ی خیزانەکە ی، لہ کاتیکدا کە ئەگەر کەسیکی ئەمریکی لہ ناوخۆی ئەمریکا کەس سیک ئی سەرھەتای بە کارساتیک سەپارە یان ھەر کارساتیک تر بمرئ ئەوا خیزانەکە ی بری ۵۰۰,۰۰۰ دۆلاری ئەمریکی وەرەدگرن {تامین الحیا} جیاوازیکە لیرەدا ئەوہ یە کە لہ جەنگی عیراق دا ئەگەر کوژران زیاترە وەک لہ ناوخۆی ئەمریکا کە بەھزی کارساتیک وەکو سەپارە بمریت. سەدان سەربازی ئەمریکی دەکوژن بە بی ھیچ قەرەبوکردنەوہ یەک، ئەمە گالتە ی بە شعوری خەلکی ئەمریکا لہ لایەن

بارو تەنانەت تاوہکو بەشیکی کەمیش بگرن ئەستۆی خۆیان. ھەر بۆیە بەناچار ئیدارە ی بووش پەنا ی بردە بەر ریگە چارەھک بۆ بژاردنەوہ ی ئەو تیچونە. ئەوہ بو کە لەریگە ی ئەوتی عیراقیوہ ریگە ی چارەسەریان گرتوہتە بەر بەلگەش بۆ راستی ئەم ئەوہ یە کە رۆژانە بە سەدھا بەرمیل ئەوتی خواریوی عیراق کەس ناژانی بەرەو کوئ دەروات. ئەمە لہ کاتیکدا یە کە سەدھا لہ عیراقەکان نەوتیان نپە تاوہکو ببسوئین.

ئەنجامی ئەم جەنگە دەبئ بەرەو کوئ بروات? لیکۆلەرەوہکان پیئانوا یە عیراق نەک تەنیا یەکیکە لہ جەنگە دەرێخا یەکانی ئەمریکا دوا ی قیئتام. بەلکو گەورەترین ولاتی داہین کردنی پیدوایستیکانی ئەمریکایە.

سەپەر خەلکی ئەمریکا وەک پیوپیست کوئ بەو ھەرشە گەورە ی ئابوری نادەن کە ئیستا بۆ یە کەمجار لہ میژووئ ئەمریکادا رووبەر رووی بۆتەوہ. یەکیک لہو ریگە یەکی کە ئیدارە ی بۆش گرتوویەتی بەر بۆ بەدرخستەوہ ی

رۆژی ۹ نیسانی ئەمسال لہ پیئجەمین سالیادی رووخاندنی رژی سەدامی دیکتاتۆردا ژمارە ییک پە یامینز و ھەرلئیری بیانی دیدارو چاوپیکە وتیان لہ گەل ھەندیک لہو کەسانە کردبوو کە لہ کاتی ھیناوە خوارە ی پەیکەری سەدام لہ گۆرەپانی فیردۆس بە حەماسەتەوہ بەشداریان لہ شکاندنی پەیکەرەکا دا کردبوو، بە پیلاو لێیان دا بوو.

پە یامینزانی بیانی سەبارتە بە ھەستی ئەم کات و ئەوکات پرسیاریان کردبوو، ویستوو یان بزانی بە رووخاندنی دیکتاتۆر و نەمانی رژی پە عەسی دیندە، بەختەوہری و ئاسوودەیی رووی لہ عیراق کردووہ؟ عیراق بۆتە ئەو بەھەشتەکی کە بانگەشە ی بۆ دەرکا و دەویسترا بکری بە نونوہی دیموکراسی لہ رۆژھەلاتی ناوہ راستدا؟

بەداخوہ بەھۆ ی دانندی ئەو کەسانەو دەرەکە کوئ کە زۆرەیان نەک ھەستیان بە بەختەوہری و ئاسوودەیی نەکردووہ، بەلکو داخیان بۆ ئەو رۆژ ھەلکیشا بوو، لہ لیدان و پەت کردنە ملی پەیکەرەکا پە شیمانی خۆیان پشاندابوو. ئیبراھیم خەلیل یەکیک لہوانە ی کە لہ پەیکەرەکە ی سەدامی داوہو شادومانی خۆی بۆ رووخانی دیکتاتۆر پشانی جیھانیان داوہ، لہ پیئجەمین سالیادا گوتوہتە: 'کۆمەلیک کەس بووین، چاوە پروان بووین پەیکەرەکا بەکویتە سەر زوہ ی بە پیلاو لێی بەدەین. روژیک میژوو ی بوو، ھەستم کرد سەر لہ نوئ لہ دا ی ک دەبەوہ، پەیکەرەکا بۆ زوہ ی راکیشاو بە پیلاو لیئدا، بەلام ئیستا ئەگەر رۆژگار بۆ دواوہ بگەریتەوہ بەماچ لہ باوہشی دەگریم. لہخۆم زیاتر پاریزگاری لئدەکەم، زۆرینە ئەوانە ی لہ پەیکەرەکانیان داوہ لہ گەل مندا ھواران'

ھەرچەندە لہوانە یە ئەو کەسە دووچاری گرفتیک ھاتن و تەنیا خۆ ی ئەو خۆزگە یە بخوازی، بەلام دیسانیشوہ رووبەر رووی ئەم پرسیارە دەبیئەوہ: "بۆچی ئەوانە پە شیمان و دەیانەوئ رۆژگار بۆ

رۆژ و دەواری پەیکەری سەدام لە گۆرەپانی فیردۆس بە حەماسەتەوہ بەشداریان لە شکاندنی پەیکەرەکا دا کردبوو، بە پیلاو لێیان دا بوو.

پە یامینزانی بیانی سەبارتە بە ھەستی ئەم کات و ئەوکات پرسیاریان کردبوو، ویستوو یان بزانی بە رووخاندنی دیکتاتۆر و نەمانی رژی پە عەسی دیندە، بەختەوہری و ئاسوودەیی رووی لہ عیراق کردووہ؟ عیراق بۆتە ئەو بەھەشتەکی کە بانگەشە ی بۆ دەرکا و دەویسترا بکری بە نونوہی دیموکراسی لہ رۆژھەلاتی ناوہ راستدا؟

بەداخوہ بەھۆ ی دانندی ئەو کەسانەو دەرەکە کوئ کە زۆرەیان نەک ھەستیان بە بەختەوہری و ئاسوودەیی نەکردووہ، بەلکو داخیان بۆ ئەو رۆژ ھەلکیشا بوو، لہ لیدان و پەت کردنە ملی پەیکەرەکا پە شیمانی خۆیان پشاندابوو. ئیبراھیم خەلیل یەکیک لہوانە ی کە لہ پەیکەرەکە ی سەدامی داوہو شادومانی خۆی بۆ رووخانی دیکتاتۆر پشانی جیھانیان داوہ، لہ پیئجەمین سالیادا گوتوہتە: 'کۆمەلیک کەس بووین، چاوە پروان بووین پەیکەرەکا بەکویتە سەر زوہ ی بە پیلاو لێی بەدەین. روژیک میژوو ی بوو، ھەستم کرد سەر لہ نوئ لہ دا ی ک دەبەوہ، پەیکەرەکا بۆ زوہ ی راکیشاو بە پیلاو لیئدا، بەلام ئیستا ئەگەر رۆژگار بۆ دواوہ بگەریتەوہ بەماچ لہ باوہشی دەگریم. لہخۆم زیاتر پاریزگاری لئدەکەم، زۆرینە ئەوانە ی لہ پەیکەرەکانیان داوہ لہ گەل مندا ھواران'

ھەرچەندە لہوانە یە ئەو کەسە دووچاری گرفتیک ھاتن و تەنیا خۆ ی ئەو خۆزگە یە بخوازی، بەلام دیسانیشوہ رووبەر رووی ئەم پرسیارە دەبیئەوہ: "بۆچی ئەوانە پە شیمان و دەیانەوئ رۆژگار بۆ